

плануванні будь-якої діяльності, результатом якої буде сегментація річки, зміна гідрологічного режиму, зокрема сповільнення течії тощо.

Видове різноманіття водоростей фітопланктону річки Зольня, Житомирської області

Анастасія КУТИНА

Житомирський державний університет імені Івана Франка, Україна; e-mail: anastasia.ciganyuk@gmail.com

За останні десятиліття відмічається активне погіршення екологічного стану різних водойм, що сприяє актуальності проведення низки досліджень для оцінки якості поверхневих вод та пошуку рішень для відновлення та збереження природного стану.

На сьогодні в межах Житомирської області екологічний стан характеризується негативним спадом якості окремих компонентів природного середовища. Активне використання людиною природних ресурсів, призвело до погіршення якості поверхневих вод, ґрунтів, а також накопичилась велика кількість різноманітних відходів.

Вивчаючи водні ресурси Житомирщини, ставимо перед собою за мету дослідити стан гідроекосистеми за допомогою фітопланктону. Загально відомо, що фітопланктон є досить чутливим до змін водних екосистем та є досконалим індикатором якості води, завдяки своїй здатності до швидкої репродуктивності та короткому життєвому циклу.

Річка Зольня – ліва притока річки Уборть (басейн Прип'яті), що протікає у межах Звягельського та Коростенського району Житомирської області. Довжина річки складає 24 кілометри, площа басейну 323 км². Правими притоками річки є: Золенка, Немильня, В'юн і ліва притока – Безіменна.

Дослідження видового складу альгофлори проводились загальновідомими гідробіологічними методами [1, с. 42] упродовж вегетаційних сезонів у період експедиційних досліджень 2015-2017 рр., з урахуванням флористичних зведень [2, с. 713].

За період досліджень водоростеві угруповання були подібними за видовим складом, проте в різні періоди відрізнялися за кількісними показниками. Загалом в результаті досліджень було виявлено 31 вид водоростей (33 внутрішньовидових таксонів, враховуючи ті, що містять номенклатурний тип виду), що належали до 4 відділів.

Перелік видів водоростей фітопланктону р. Зольня (притока Уборті),
Житомирська область

Цианoprokaryota

Chroococcophyceae

Chroococcales

Merismopediaceae

Coelosphaerium kuetzingianum Näg.

Microcystaceae

Microcystis aeruginosa Kütz. emend. Elenk.

Microcystis pulverea (Wood) Fonti emend. Elenk.

Chroococcace

Gleocapsa tenax (Kirchn.) Hieron.

Pseudoholopedia convoluta (Breb.) Elenk.,

Hormogoniophyceae

Oscillatoriales

Oscillatoriaceae

Oscillatoria geminata (Menegh.) Gom

Oscillatoria planctonica Wołosz.

Nostocales

Aphanizomenonaceae

Aphanizomenon flos-aguae (L.) Ralfs.

EUGLENOPHYTA

Euglenophyceae

Euglenales

Euglenaceae

Euglena viridis Ehr.

Trachelomonas hispida (Perty) emend. Defl.

Trachelomonas hispida var. *coronata* Lemm.

Trachelomonas hispida var. *spinulosa* Skv

Trachelomonas oblonga Lemm.

BACILLARIOPHYTA

Coccinodiscophyceae

Thalassiosirales

Stephanodiscaceae

Cyclotella kuetzingiana Thw.

Cyclotella planctonica Brunnth

Fragilariophyceae

Fragilariales

Fragilariaceae

Fragilaria arcus (Ehr)

Synedra acus Kütz.

Synedra ulna (Nizsch) Ehr.

Naviculales

Naviculaceae

Navicula rhychocephala Kütz.

Bacillariales

Bacillariaceae

Nitzschia hantzschiana Rabernh.

CHLOROPHYTA

Chlorophyceae

Chlamidomonadales

Chlamydomonadaceae

Chlamydomonas globosa Snow

Chlamydomonas monadina Stein

Hydrodictyceae

Pediastrum boryanum (Turp.) Menegh.

Pediastrum duplex Meyen

Scenedesmaceae

Coelastrum microporum Näg. in A. Br.

Coelastrum spaericum Näg.

Crucigenia quadrata Moor.

Crucigenia tetrapedia (Kirchn.) W. et G.S. West

Desmodesmus communis (Hegew). Hegew.

Scenedesmus arcuatus (Lemm.) Lemm.

Trebouxiophyceae

Chlorellales

Chlorellaceae

Dictyosphaerium pulchellum Wood

Oocystaceae

Crucigeniella irregularis (Wille) Tsar. et D.M. John

Oocystidium ovale Korsch.

За результатами дослідження серед основних таксономічних груп видове різноманіття та кількісні показники фітопланктону визначали *Chlorophyta*, *Cyanoprokariota* та *Bacillariophyta* та *Euglenophyta*. Навесні домінували синьо-зелені (42%) та зелені (40%) за чисельністю, а за біомасою зелені (38%).

---

1. Щербак В.І. Методи досліджень фітопланктону // Методичні основи гідробіологічних досліджень водних екосистем. – К.: 2002. – С. 41-47.

2. Algae of Ukraine: diversity, nomenclature, taxonomy, ecology and geography. Vol. 1. Cyanoprokaryota, Euglenophyta, Chrysophyta, Xanthophyta, Raphidophyta, Phaeophyta, Dinophyta, Cryptophyta, Glaucocystophyta, and Rhodophyta / Eds. P.M. Tsarenko, S.P. Wasser, E. Nevo. – Ruggell: Ganter Verlag, 2006. – 713 p.

Водні комплекси сходу України як арена експансій чужорідних видів ссавців

Денис ЛАЗАРЄВ

Інститут зоології ім. І.І. Шмальгаузена НАН України, Україна; Національний науково-природничий музей НАН України, Україна; e-mail: lazarevden@ukr.net

Схід України є яскравим прикладом прояву крайових ефектів у процесах флоро- та фауногенезу. Наглядно зміни у складі біоти регіону демонструє теріофауна, де значну роль у змінах її складу відіграють інвазії та експансії чужорідних видів. Автором розглянуто поширення адвентивних видів коловодних ссавців, оскільки серед всіх випадків експансій та інвазій в регіоні водні артерії акумулюють в собі найбільшу їх частку. Дослідженням охоплено території трьох східних областей України: Донецької, Луганської та Харківської, де найбільша частка водних об'єктів припадає на басейн Сіверського Дінця, решту акваторії регіону складають р. Псел, р. Вовча, р. Конка та ін. (басейн Дніпра) і річки Приазов'я.

Питання акліматизації та поширення хутрових коловодних ссавців розглянуто у працях Г.М. Панова, І.І. Сахна, М.А. Симонова, М.О. Колесникова, О.В. Кондратенка, О.В. Зорі, О.П. Скокова.

Розглянуто два варіанти адвентизації теріофауни: 1) експансія в наслідок поступового освоєння регіону видами з суміжних територій; 2) інтродукції, що спровокували в подальшому експансію та ріст чисельності інтродуцентів в регіоні. Дослідження поширення та динаміки чисельності коловодних ссавців у регіоні проводили на основі обробки відкритих даних: літературні джерела, статистична інформація, анкетні опитування.

За даними з різних джерел, у басейні Дінця у середині ХХ ст. інтродуковано низку чужорідних видів, зокрема у 1935–1937 рр. — єнота уссурійського (*Nyctereutes procyonoides*), у 1945 р. на території Кременського району інтродуковано ондатру (*Ondatra zibethicus*), 1950 р. в результаті втеч тварин з місць кліткового розведення акліматизувався візон річковий (*Neogale vison*). В усіх цих випадках тварини після потрапляння до нового для себе біому шляхом вторинної експансії розширювали свої ареали басейнами річок. На основі проведеного автором аналізу статистичної звітності за формою 2тп-мисливство з'ясовано, що інтродуковані види в заплавах екосистем Сіверського Дінця та водойм, що входять до річкових басейнів сходу України, демонструють стійку тенденцію до зростання чисельності, як от ондатра, візон річковий та єнот уссурійський.